

V. mezinárodní konference o komerční ruštině v Ostravě

Prací v pořadí pátého, a tedy již tradičního mezinárodního setkání rusistů, pořádaného ve dnech 7.–8. října 1997 katedrou rusistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity pod názvem „Russkij jazyk v sfere biznesa (Obučeniye bakalavrov)“, se uzavřela jedna etapa úctyhodného projektu tohoto čínorodého pracoviště, jehož generálním záměrem bylo vytvoření komunikačního prostoru pro nastartování dělné mezinárodní spolupráce v nově se rozvíjející oblasti rusistického bádání, spočívající v řešení teoretických, aplikovaných, ale i organizačních otázek uplatnění ruštiny v komerční sféře. Původní motivací pro uskutečnění tohoto projektu byla pro ostravskou rusistiku další souběžně realizovaná pozoruhodná iniciativa, a sice zřízení řádného bakalářského studia pro přípravu odborníků v obchodně-podnikatelské oblasti. Z praktických potřeb řešení konkrétních úkolů spojených s úspěšnou realizací tohoto typu studia vykristalizovaly v průběhu pěti let základní problémové oblasti, které daly podobu také prozatím poslednímu jednání uvedeného cyklu ostravských konferencí. Ve třech sekcích a na jednom plenárním zasedání byly předneseny více než tři desítky příspěvků odborníků ze 7 zemí (Běloruska, ČR, Maďarska, Polska, Ruska, Slovenska a Ukrajiny).

Jednání úvodního plenárního zasedání zahájila tradiční rekapitulací výsledků předcházejících konferencí vedoucí katedry rusistiky doc. PhDr. K. Lepilová, CSc., která projevila uspokojení nad splněním hlavního záměru projektu a vyslovila naději, že kooperace odborníků v této oblasti touto konferencí neskončí, ale bude naopak v různých podobách pokračovat a dále se rozvíjet. Pracovní část plenárního zasedání byla poté zahájena referátem S. Žaži (Brno) na lingvistické téma o některých typologických rozdílech mez ruštinou a češtinou, projevujících se v oblasti technických, ekonomických a komerčních textů. O současném stavu a perspektivách rozvoje programu „Russkij jazyk v delovom obščenií“ na filologické fakultě Moskevské univerzity informovala účastníky konference I. V. Michalkina, která upozornila na skutečnost, že termín „delovoje obščeniye“ bývá nesprávně zužován pouze na komunikaci v obchodní a podnikatelské sféře, ačkoliv zahrnuje širokou oblast věcného užívání jazyka v pracovním kontaktu vůbec. Informativní charakter mělo také závěrečné vystoupení T. Kozlovové (Moskva), v němž referující hovořila o některých technických, metodických, organizačních, ale i lingvodidaktických problémech při realizaci počátečních kurzů komerční ruštiny.

Druhý den proběhla pracovní jednání v dílčích tematických sekcích. V sekci **lingvistické a lingvodidaktické** zaznělo celkem devět referátů. Tři z nich byly věnovány různým aspektům problematiky předložek a jejich fungování v textech s komerční problematikou (A. Brandner, L. Semjonova, L. Vobořil). Otázkou výběru forem singuláru a plurálu substantiv v různých typech ruských komerčních textů se zabývala J. Lendělová, syntaktická problematika vztahu nominační a predikační linie v textech s komerční tematikou byla tématem příspěvku J. Stiessové, sémantického a slovtvorného potenciálu prefixu *po-* v těchto typech textů se týkal referát O. Vojku a T. Luko-

vické. Oblast lingvodidaktiky byla zastoupena v příspěvcích S. Višňakovové (modelování smyslové struktury textu v metodice výuky ruštiny pro cizince) a N. Stěninové (formování jazykové kompetence na bázi znalosti realii), o problematice grafického vyjádření cizojazyčných názvů v komerční publicistice referoval J. Gazda.

Nejvíce příspěvků (18), zařazených do II. sekce, se tematicky vztahovalo k oblasti **lexikologie a lexikografie**. V úvodním vystoupení M. Vavrečka podal analýzu současného stavu a perspektiv dalšího vývoje lexikologického bádání ve vztahu k výuce ruského jazyka v komerční sféře. Příspěvky s lexikologickým zaměřením řešily otázky sémantiky a sémantizace obchodní a další tematicky příbuzné terminologie a pohybu ve slovníku komerční ruštiny, způsobeném lexikálním přejímáním a pronikáním i do této oblasti lexikálních jednotek z jiných stylistických rovin jazyka (L. Něstěrskaia, O. Pokrovskaja, R. Zimek). Referáty věnované lexikografické problematice se soustředily na problémy spojené s vytvářením učebních lexikografických příruček a způsoby jejich využití ve výuce (L. Antipenko, S. Beluchina, M. Vavrečka, F. Witkovska-Lewicka). Největší pozornost byla v této sekci věnována otázkám osvojování si slovní zásoby a řečových návyků ve sledované komunikační sféře. Hovořilo se o hledání optimálního modelu výuky ruštiny v obchodní a podnikatelské sféře, o principech výběru, organizace a prezentace jazykového materiálu v připravovaných učebních textech, o vytváření motivace u studentů apod. (I. Bakonyi, N. Basko, L. Bugajeva, M. Kalinovskaja, L. Klobukova, T. Kozlova, Je. Kuzmina, I. Michalkina, I. Maslennikova, Je. Fjodorova, S. Ščagina).

V sekci **translatologické a kulturologické** zaznělo celkem šest příspěvků. I. Čenková seznámila účastníky s výsledky ankety provedené mezi absolventy katedry translatologie UK v Praze a s jejich doporučeními ke zlepšení výuky překladatelů, M. Jankovičová hovořila o metodice výuky překladu z listu v bakalářském studiu a o možnostech praktického využití této kompetence, problematikou vztahu jazykové a odborné kompetence při převodu se ve svém příspěvku zabýval M. Hrdlička. Kulturologické aspekty v oblasti obchodní komunikace analyzovala ve svém referátu M. Šachmatova, problémy komunikace ve sféře služeb z hlediska řečové etikety se zabývaly O. Issers a N. Kuzmina. K. Lepilová hovořila o významu pauzy a rytmu ve verbální i neverbální komunikaci. Na závěr vystoupil D. Jakl s hodnocením výsledků práce sekce na předcházejících konferencích. Účastníci této sekce dospěli ke zformulování závěrů, k nimž se připojili i všichni ostatní účastníci konference:

1. Konstituování nového oboru studia vyžaduje širokou mezinárodní výměnu zkušeností, a to jak po stránce strukturování studijního programu, tak z hlediska obsahové náplně jednotlivých disciplín,
2. Na základě dosud získaných zkušeností je nutno přistoupit k tvorbě učebních textů, včetně translatologických,
3. S přihlédnutím k mezinárodním zkušenostem je nezbytné mít při přípravě učebních textů na zřeteli specifika českého jazykového prostředí (různé typy škol, možnosti uplatnění absolventů v praxi atd.),
4. Při výuce je třeba mít neustále na paměti nezbytnost formování u studentů širokého kulturologického základu a zřetele k mimojazykovým faktorům, které v komunikaci často hrají podstatnou roli.

Nezbývá než věřit, že také díky pětiletému maratonu zdařilých ostravských konferencí se podaří tyto cíle v dohledné době naplnit.

Jiří Gazda

Seminář o problematice vyučování ruskému jazyku

U příležitosti 100. výročí narození Alekseje Vladimiroviče Kamněva, významného představitele plzeňské poválečné rusistiky a autora první československé učebnice metodiky vyučování ruštině na našich školách, uspořádala katedra ruštiny a francouzštiny Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni dne 26. listopadu 1997 jednodenní seminář pod názvem *K problematice vyučování ruskému jazyku*.

Pracovní zasedání zahájila vedoucí pořádatelka pracoviště PhDr. Ema Vyčichlová, CSc. Přivítala přítomné, mezi nimiž byli zástupci všech stupňů škol – základních, středních a vysokých. Mnozí z nich byli žáky a pozdějšími přímými spolupracovníky A. V. Kamněva. Připomněla také jubilatovy zásluhy při budování rusistiky jako nového studijního oboru v poválečném období.

Vlastní pracovní jednání bylo uvedeno obsáhlým referátem V. Nového (Plzeň), jedním z žáků a pozdějších spolupracovníků zesnulého jubilanta, *Aleksej Vladimirovič Kamněv – ze vzpomínek na učitele, kolegu a člověka*, v němž se s přítomnými podělil se vzpomínkami na svého učitele a kolegu. I další vystoupení, která následovala, byla především reminiscencemi na vynikajícího učitele a všestranně vzdělaného člověka. B. Neradová (Hradec Králové) v příspěvku *A. V. Kamněv pedagog – vzpomínka na fakultní léta 1949–1952* zhodnotila Kamněvův nemalý podíl na přípravě poválečné generace ruštinářů. Dá se říci, že emotivně pronesená slova referentky dokreslila nynější generaci jubilatovu osobnost. M. Šperlová (Plzeň) se svým vystoupením *K odkazu Alekseje Kamněva* přihlásila k jubilatovi jako k svému učiteli na někdejšími plzeňským pedagogickém institutu. Rozebrala jeho monografii *Vyučování ruštině na československých školách* (1948), která vznikla na základě tehdejších potřeb učitelské veřejnosti – mlt k dispozici praktickou učebnici metodiky ruštiny. Již tehdy si autor uvědomil nejen klady, ale i zápory přibuznosti ruštiny a češtiny. Za hlavní zdroje rozšiřování jazykových znalostí považoval četbu v originále a ústní vyjadřování v hodinách.

V další části pracovního zasedání zazněly referáty, které se týkaly metodiky a didaktiky vyučování ruštině. Průřez dějinami vyučování ruštině u nás s přihlédnutím k aplikaci didaktických prvků podal ve svém vystoupení *Poznámky k tradicím a perspektivám české didaktiky ruského jazyka* S. Jelínek (Praha). O tom, jak efektivně aktivizovat žáky na hodinách ruštiny, pojednala ve svém příspěvku *Rozvoj řečových*